הגדה
של
פסח

אפיקים

תש"ו

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
University of Toronto

https://archive.org/details/druck00022

RB265792

היום
אתם
יוצאים
בחדש
האביב

כי הנה הסתו עבר
הגשם חלף, הלך לו
הנצנים נראו בארץ
עת הזמיר הגיע וקול
התור נשמע בארצנו
התאנה חנטה פגיה
והגפנים סמדר נתנו ריח

לכה דודי נצא השדה
נלינה בכפרים, נשכימה
לכרמים, נראה אם פרחה
הגפן, פתח הסמדר
הנצו הרמונים

הגשם, הגשם חלף הלך לו
עננים התפזרו ואינם,
השדות מוריקים ומשגשגים!

הגיע ליל פסח, כל העולם
כלו אומר הליל, כי בלילה
הזה אוצרות הטללים נפתחים.

טַל, תֵּן לִרְצוֹת אַרְצָךְ:
שִׁיתֵנוּ בְרָכָה בְּדִיצָךְ:
רֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ בְּהַפְרִיצָךְ:
קוֹמֵם עִיר בָּהּ חֶפְצָךְ:
בְּטַל.

טַל וְשׂוֹבַע מַלֵּא אֲסָמֵינוּ·
הֲכָעֵת תְּחַדֵּשׁ יָמֵינוּ·
דּוֹד כְּעֶרְכְּךָ הַעֲמֵד שְׁמֵנוּ·
גַּן רָוֶה שִׂימֵנוּ·
בְּטַל.

טַל, צַוֵּה שָׁנָה טוֹבָה וּמְעֻטֶּרֶת
פְּרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת
עִיר כַּסֻּכָּה נוֹתֶרֶת
שִׂימָהּ בְּיָדְךָ עֲטֶרֶת
בְּטַל.

הַבָּאַת הָעֹמֶר.

השמש במערב יורדת, שוקעת השדה בשבלין עומד לקציר,

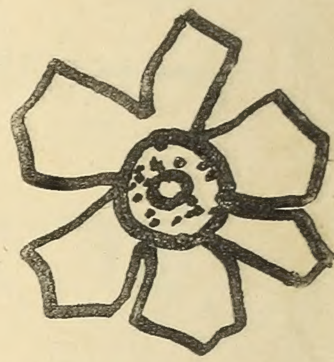
כוסו השמים אדם חכליל,
מעירות יהודה נוהר העם
בקול מצהלות ובקול הליל,
תרועת גיל נישאה באויר,
קול ששון, קול רנה ושיר.

כל שבלת מאה שערים.
בא השמש? – הקוצר ישאל–
האקצור? – ובזה המגל?
חלקה זו? – יוסף וישאל.–
הן והן! – יענהו הקהל.–

ד׳

המניפים: "עמר תבואה חדשה!"
המקבלים: "מהו העמר ביד?"
המניפים: "ברכת אדמה ועמל,
עמר תבואה חדשה!"
הכל: "עמר תבואה חדשה!
שנת תבואה חדשה
מביאה ברכת אדמה,
אסמינו-מלאו בר,
יקבינו-תירוש, יצהר!"

העמר.

עמר, עמר בן-קמה,
זו ברכת האדמה,
הוא יובא, יובא הלום
ויונף תנופה לרום

מבאר-שבע ועדן דן
חג חטה וחג דגן,
פה יגל יוגב צעיר
בתנובת הניר.
עמר, עמר...

יברך כל זיו שדי
פרי-עמל, עמל ידי
באה, באה מעמר,
קול נשא ונזמר:
עמר, עמר...

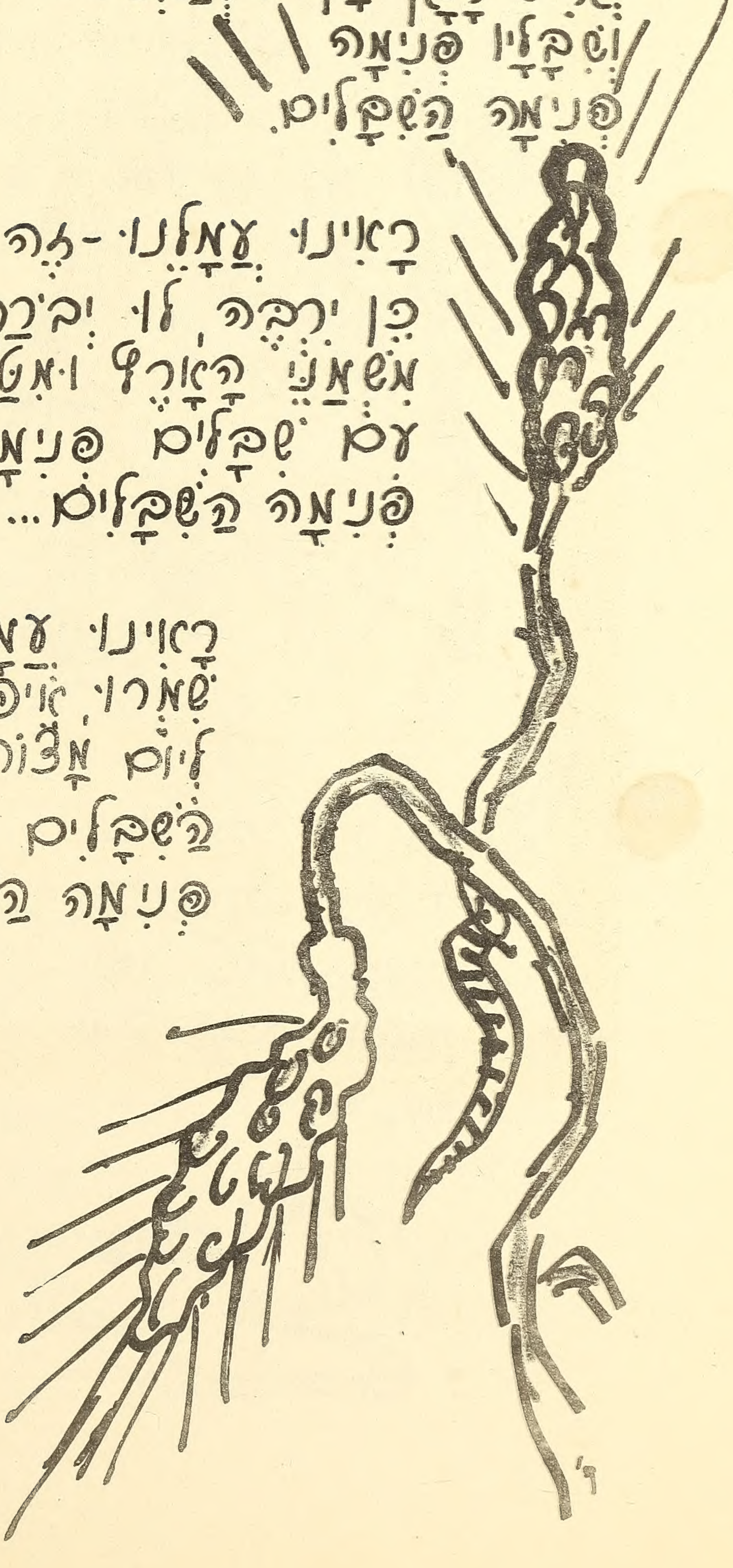
השבלים פנימה!..

ראינו עמלנו - כעמל הנמלים;
כל איש יביא כעמר אלומות
גדיש דגן יקום לתלפיות
ושבליו פנימה
פנימה השבלים.

ראינו עמלנו - זה עמל הנמלים,
כן ירבה לו יברך כפלים
משמני הארץ ומטל שמים
עם שבלים פנימה,
פנימה השבלים...

ראינו עמלנו - הוא עמל הנמלים---
שמרו איפוא אחים, אוגרי-הבר
ליום מצור-יום אויב וצר;
השבלים פנימה,
פנימה השבלים!---

לוי בן-זומתי (דגניה ב)

הֲרֵינִי מוּכָן וּמְזוּמָּן לְסַפֵּר
בִּיצִיאַת מִצְרַיִם יַחַד עִם
כָּל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ עִם כָּל
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אֲפָפוּהוּ חֶבְלֵי
מָוֶת וְנַחֲלֵי-בְלִיַּעַל יְבַעֲתוּהוּ
פְּרִיצֵי-גוֹיִם קָמוּ עָלָיו לְבַלְּעוֹ
וַיֹּאמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי
וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד:

וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא:
ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצ
מו במאד מאד ותמלא כל הארץ אתם
ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא
ידע את יוסף: ויאמר אל עמו הנה עם
ישראל רב ועצום ממנו: הבה נתחכ
מה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מל
חמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם
בנו ועלה מן הארץ: וישימו עליו שרי
מסים למען ענותו בסבלותם ויבן ערי
מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס
וכאשר יענו כן ירבה וכן יפרץ: ויקצו
מפני בני ישראל ויעבדו את בני ישראל
בפרך:

עבדים היינו לפרעה במצרים

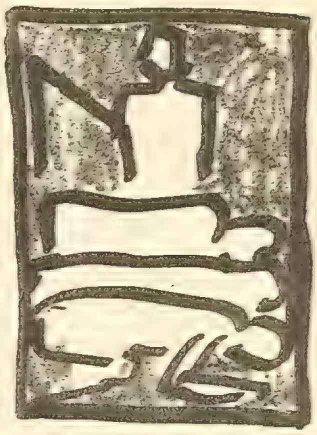

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו
וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיְבַקֵּשׁ פַּרְעֹה לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה
וַיִּבְרַח מֹשֶׁה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיְהִי רֹעֶה צֹאן
יִתְרוֹ. וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל
הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה. וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ
וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אָסֻרָה נָּא
וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה: מַדּוּעַ לֹא
יִבְעַר הַסְּנֶה? וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה
וַיֹּאמֶר: מֹשֶׁה מֹשֶׁה רָאֹה רָאִיתִי אֶת עֳנִי עַמִּי
אֶת אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי:
וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה וְהַעֲלֵיתָ
אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם אֶל אֶרֶץ
הַכְּנַעֲנִי.

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב

וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בְּצֵקוֹ בְּטֶרֶם
יֶחְמָץ מִשְׁאֲרֹתָם צְרֻרֹת
בְּשִׂמְלֹתָם עַל שִׁכְמָם: וַיִּסְעוּ
מֵרַעְמְסֵס סֻכֹּתָה כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת
אֶלֶף רַגְלִי וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב

וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִי
אוּ מִמִּצְרַיִם עֻגֹת מַצּוֹת כִּי
לֹא חָמֵץ כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם
וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ וְגַם
צֵדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם:

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב

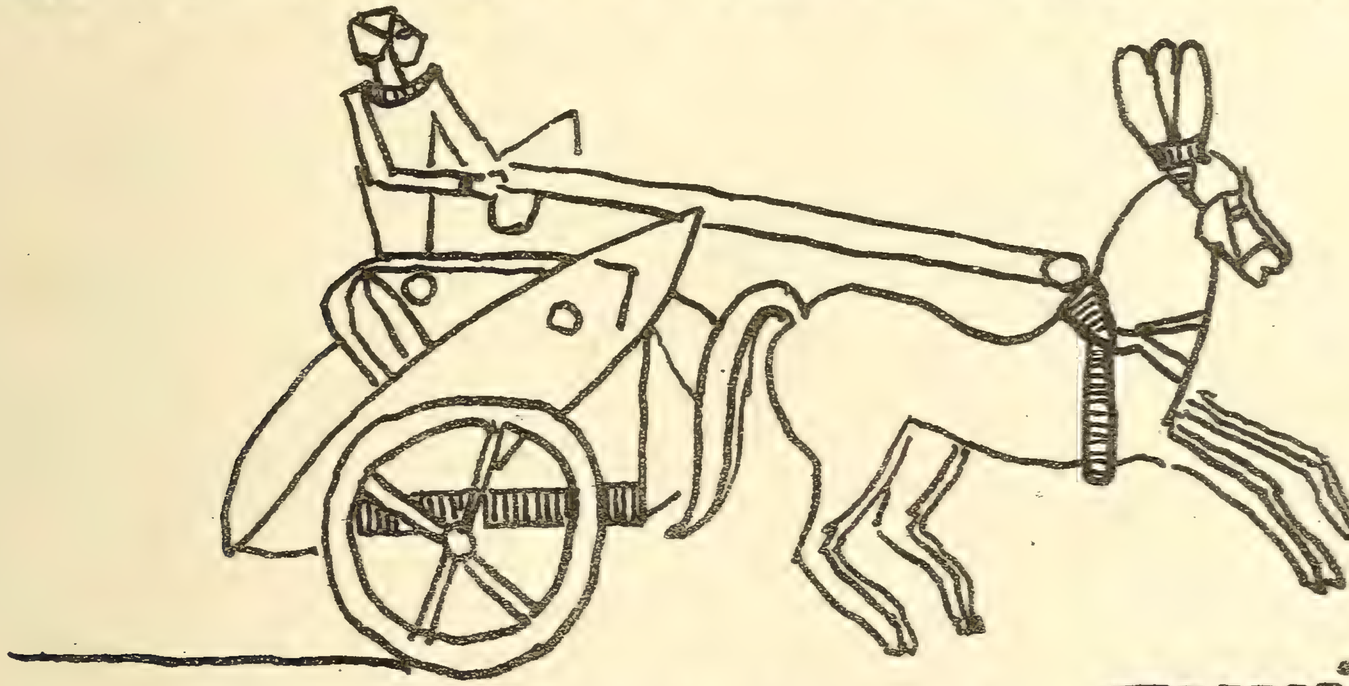
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָעָם:

זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם-מִבֵּית עֲבָדִים

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם
בֵּית יַעֲקֹב - מֵעַם לֹעֵז:
הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל - מַמְשְׁלוֹתָיו
הַיָּם רָאָה - וַיָּנֹס,
הַיַּרְדֵּן - יִסֹּב לְאָחוֹר.

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם דרך
ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר פן
ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצ-
רימה: ויסב את העם דרך ים-סוף ויהפך
לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה
זאת כי שלחנו את ישראל מעבדנו וירדפו
מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים:

בשעה שבקש הקב"ה להטביע את מצרים בים, עמד
עוזא, שר של מצרים, ונשטתח לפני הקב"ה ואמר לפניו:
רבונו של עולם, במדת הרחמים בראת את עולמך, למה אתה
רוצה להטביע את בני? – מיד כנס הקב"ה כל פמליא של
מעלה ואמר להם: היו דנים ביני ובין עוזא שר של מצרים.
התחילו שרי האומות מלמדות סנגוריא על מצרים. כיון
שראה מיכאל כך, רמז לגבריאל וטס למצרים טיסה אחת
ושמט לבנה עם טיטה ותינוק אחד עמה, ששקעוהו
בבנין ובא ועמד לפני הקב"ה ואמר: כך שעבדו את בניך!
מיד ישב עליהם הקב"ה במדת הדין וטבעם בים.

אותה שעה בקשו מלאכי השרת
לומר שירה לפני הקב"ה, אמר להם
הקב"ה:

מַעֲשֵׂי יָדַי טוֹבְעִים בַּיָּם

וְאַתֶּם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנַי...

וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר פָּרָאן...

וַיְהִי העם כמתאוננים ויאמרו:
מי יאכילנו בשר, זכרנו את הדגה, אשר
נאכל במצרים חנם, את הקשואים ואת
האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת
השומים...

ועתה נפשנו יבשה, אין כל...

הלא זה הדבר, אשר דברנו אליך במצרים
לאמר: חדל ממנו ונעבדה את מצרים, כי
טוב לנו לעבוד את מצרים ממותנו
במדבר. ולמה העליתנו ממצרים להביא
אותנו אל המקום הרע הזה, לא מקום זרע
ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות...

קוּמוּ תוֹעֵי מִדְבָּר, צְאוּ מִתּוֹךְ הַשְּׁמָמָה,
עוֹד הַדֶּרֶךְ רַב, עוֹד רַבָּה הַמִּלְחָמָה,
רַב לָכֶם לָנוּעַ, לָנוּד בָּעֲרָבָה,
וְלִפְנֵיכֶם פְּרוּשָׂה דֶּרֶךְ גְּדוֹלָה, רְחָבָה,
רַק אַרְבָּעִים שָׁנָה נָתַע בֵּין הֶהָרִים
וּבַחוֹל טָמְנוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא פְּגָרִים...
אַל נָא יַעַצְרוּנוּ פִּגְרֵי הַנֶּחֱשָׁלִים,
שֶׁבְּעַבְדוּתָם מֵתוּ – נִפְסַח עַל הַחֲלָלִים!
יִרְקְבוּ בִּקְלוֹנָם סְרוּחִים עַל צְרוֹרוֹתָם,
שֶׁבִּכְתֵפָם נָשְׂאוּ מִמִּצְרַיִם אוֹתָם,
יִמְתַּק לָמוֹ חֲלוֹמָם, חֲלוֹם רַב בְּצָלִים,
שׁוּמִים, דּוּדָאִים מְלֵאֵי בְשַׂר רַבִּים וַעֲצָמִים...
עוֹד הַיּוֹם אוֹ מָחָר יְחַלֵּק רוּחַ קָדִים
עִם הָעַיִט גּוּפַת אַחֲרוֹנִים הָעֲבָדִים...
קוּמוּ, אֵיפוֹא, נָדִים, עִזְבוּ אֶת הַשְּׁמָמָה,
אַךְ אַל יַעַל קוֹלְכֶם, תִּהְיוּ עַז בִּדְמָמָה;
פֶּן צַעַדְכֶם יַרְגִּיז מִדְבָּר וְנִרְדָּמָיו;
אִישׁ, וְאִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע הֵד פְּעָמָיו,
אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע קוֹל אֱלֹהַּ דּוֹבֵר:
לֵךְ! הַיּוֹם אֶל אֶרֶץ חֲדָשָׁה אַתָּה עוֹבֵר!
לֹא, לֹא לֶחֶם קְלֹקֵל, שְׂלָו וּדְגַן-שָׁמַיִם –
לֶחֶם עֶצֶב תֹּאכַל, פְּרִי עֲמַל-יָדַיִם!
לֹא, לֹא אֹהֶל תֹּהוּ וַעֲלִיַּת שְׁחָקִים –
בַּיִת אַחֵר תִּבְנֶה! אֹהֶל אַחֵר תָּקִים!
כִּי מִלְּבַד הַמִּדְבָּר תַּחַת הַשָּׁמַיִם עוֹד לֶאֱלֹהַּ עוֹלָם גָּדוֹל וְרַחַב-יָדַיִם
וּמִלְּבַד יְלֵל הַיְשִׁימוֹן, דִּמְמִי הַצִּיָּה, תִּתְגַּשׁ תַּחַת שִׁמְשׁוֹ אֶרֶץ יָפָה-פִיָּה!

כִּי ה׳ אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה
אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם, עֲיָנוֹת וּתְהוֹמוֹת יוֹצְאִים
בַּבִּקְעָה וּבָהָר, אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְגֶפֶן
וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן, אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ
אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם:

מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ
מִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ:

הָא לַחְמָא עַנְיָא
דִּי אֲכָלוּ אַבְהָתָנָא
בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל, כָּל דִּצְרִיךְ:
יֵיתֵי וְיִפְסַח, הָשַׁתָּא - הָכָא, לְשָׁנָה
בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, הָשַׁתָּא - עַבְדֵי,
לְשָׁנָה הַבָּאָה - בְּנֵי-חוֹרִין!

על הגפן ועל פרי הגפן
ועל תנובת השדה
ועל ארץ חמדה
ארץ טובה ורחבה
שנחלו אבותנו
ואנו לאכל
מפריה
ולשבע מטובה
להיים!

מִי יִתֵּן רֹאשִׁי מַיִם
וְעֵינַי — מְקוֹר דִּמְעָה

וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וָלַיְלָה
חַלְלֵי בַּת-עַמִּי;

עַל הֶהָרִים אֶשָּׂא נְהִי
עַל נְאוֹת מִדְבָּר-קִינָה.

שְׁפֹךְ: חֲמָתְךָ עַל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ; כִּי אָכַל אֶת אֶת-יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ

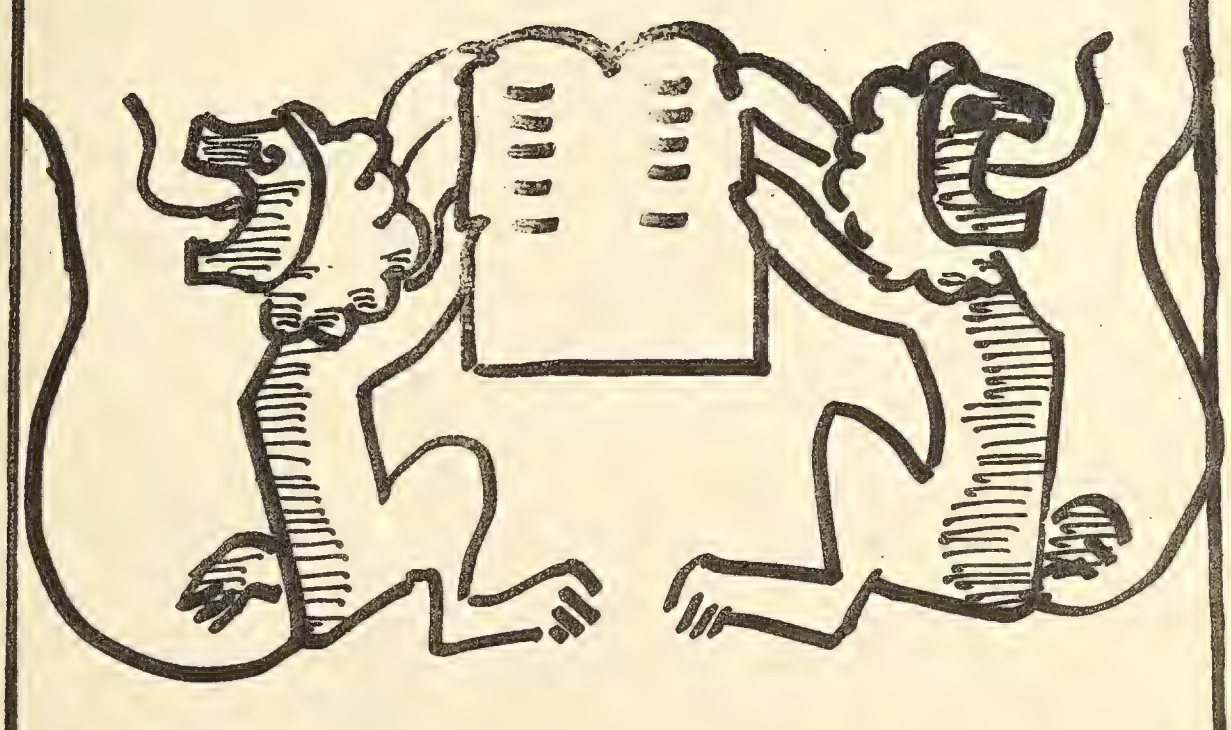
שְׁפֹךְ: עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם; תִּרְדֹּף בְּאַף וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ;

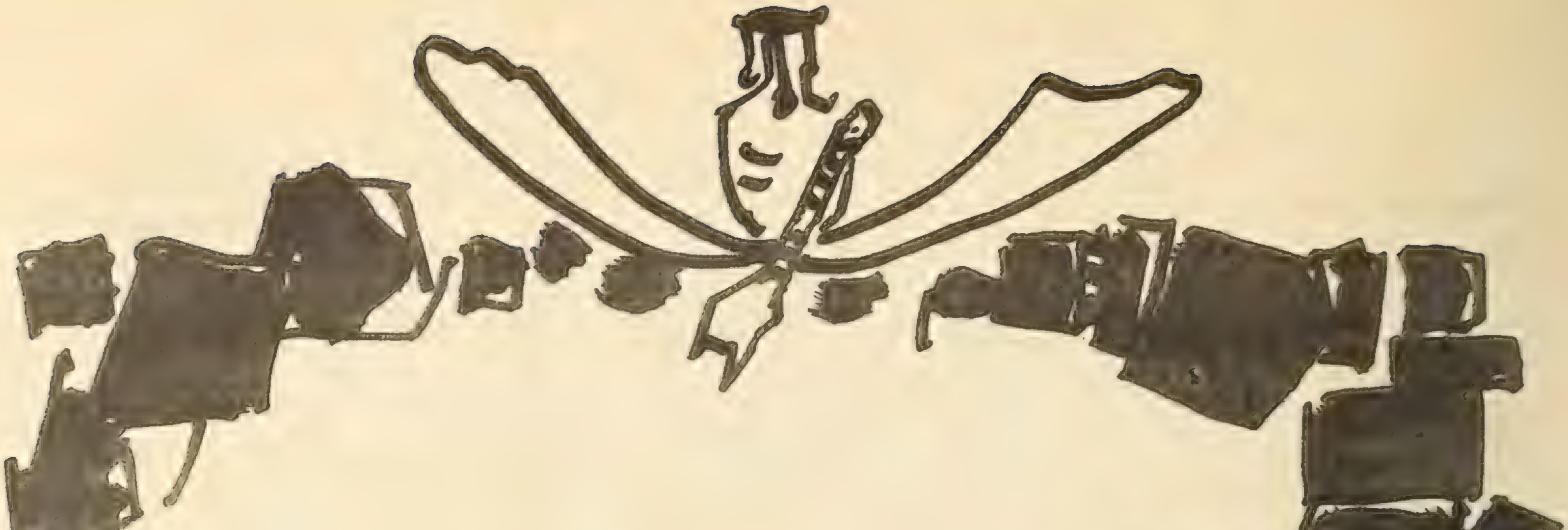
כִּי יוֹם נָקָם לַאדֹנָי —

יוֹם שִׁלּוּמִים לְרִיב צִיּוֹן.

צא ולמד מה בקש
לבן הארמי ומה
בקשו האחרים
אשר שמותיהם לגיון: אכל את
יעקב והֵשַׁם נָוֵהו, יִרְמְסו ולא
יחמלו תולעת יעקב; וכאשר
יענונו – כן נפרץ, כי לא מֻכָּה
רוח ישראל; כאז, כן עתה, לא
נכחד המרי ויצר החפש עודנו
חי.

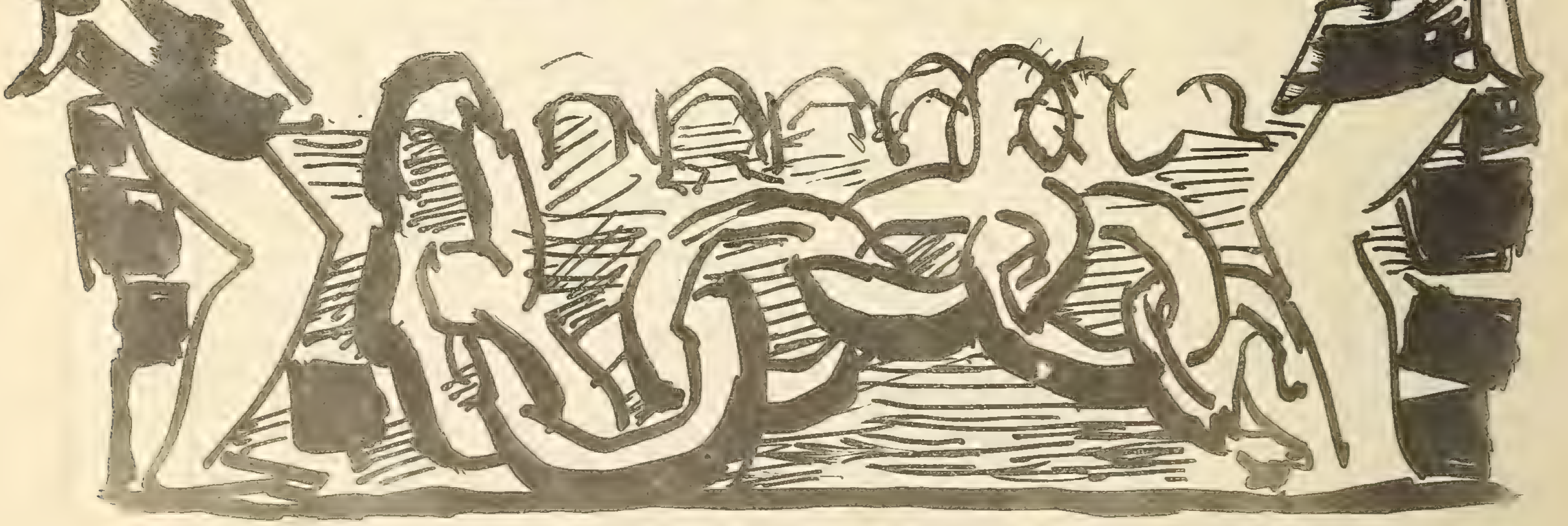

נולדנו עם הנץ החמה של האדם המשתחרר, בכל מערכות האנושיות שם היינו; בכל שדה קטל של מדוכאים, בכל „יציאת מצרים" של כל העמים וכל הדורות.

(מ. בילינסון)

והיא שעמדה
לאבותינו ולנו
שלא אחד בלבד
עמד עלינו לכלותנו
אלא שבכל דור
ודור עומדים עלינו
לכלותנו והקב"ה
מצילנו מידם

פסח!

עם שומר במשך
אלפי שנים את יום
צאתו מבית עבדים
ודרך כל מסלות השעבוד והאנס והאינקביזי-
ציה והשמד והפרעות נושאת האומה בלבה
את הגעגועים לחפש ומביאה אותם לידי בטוי
עממי, אשר לא יפסח על כל נפש בישראל, על
כל נפש עניה ומרודה.- מאבות אל בנים, דרך כל
הדורות נמסר דבר יציאת מצרים זכרון איש שאינו
מחויר ואיננו דֵהֶה.

„בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו
כאלו הוא יצא ממצרים."

בְּכָל דוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם
לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ
הוּא יָצָא מִמִּצְרָיִם.

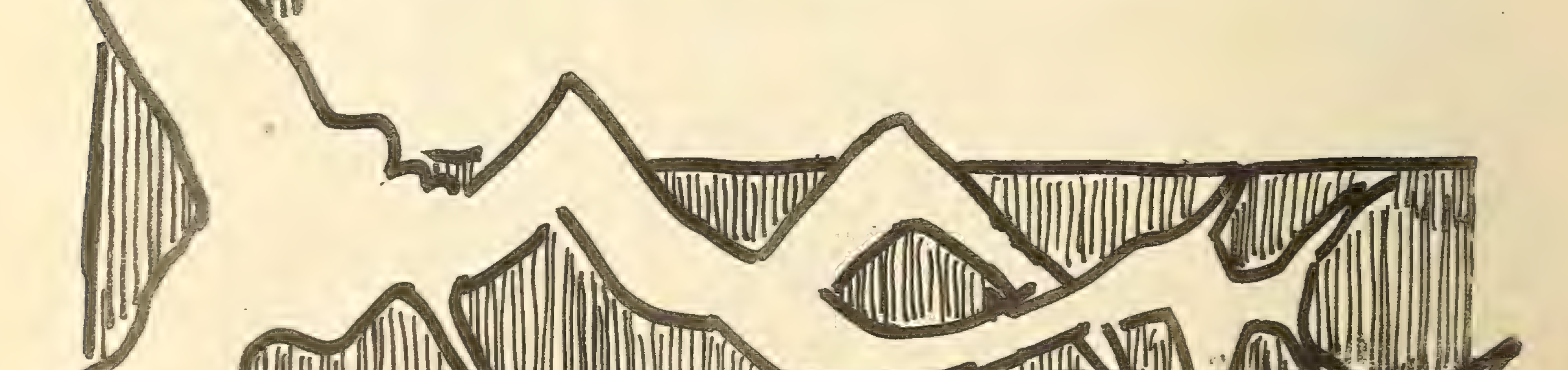
אם קצרה ידנו מהציל לקוחים למות אנחנו, המוצלים, אחראים לשארית ישראל. אין כתפים אחרות להטיל עליהן, אין גב להתחבא מאחריו.

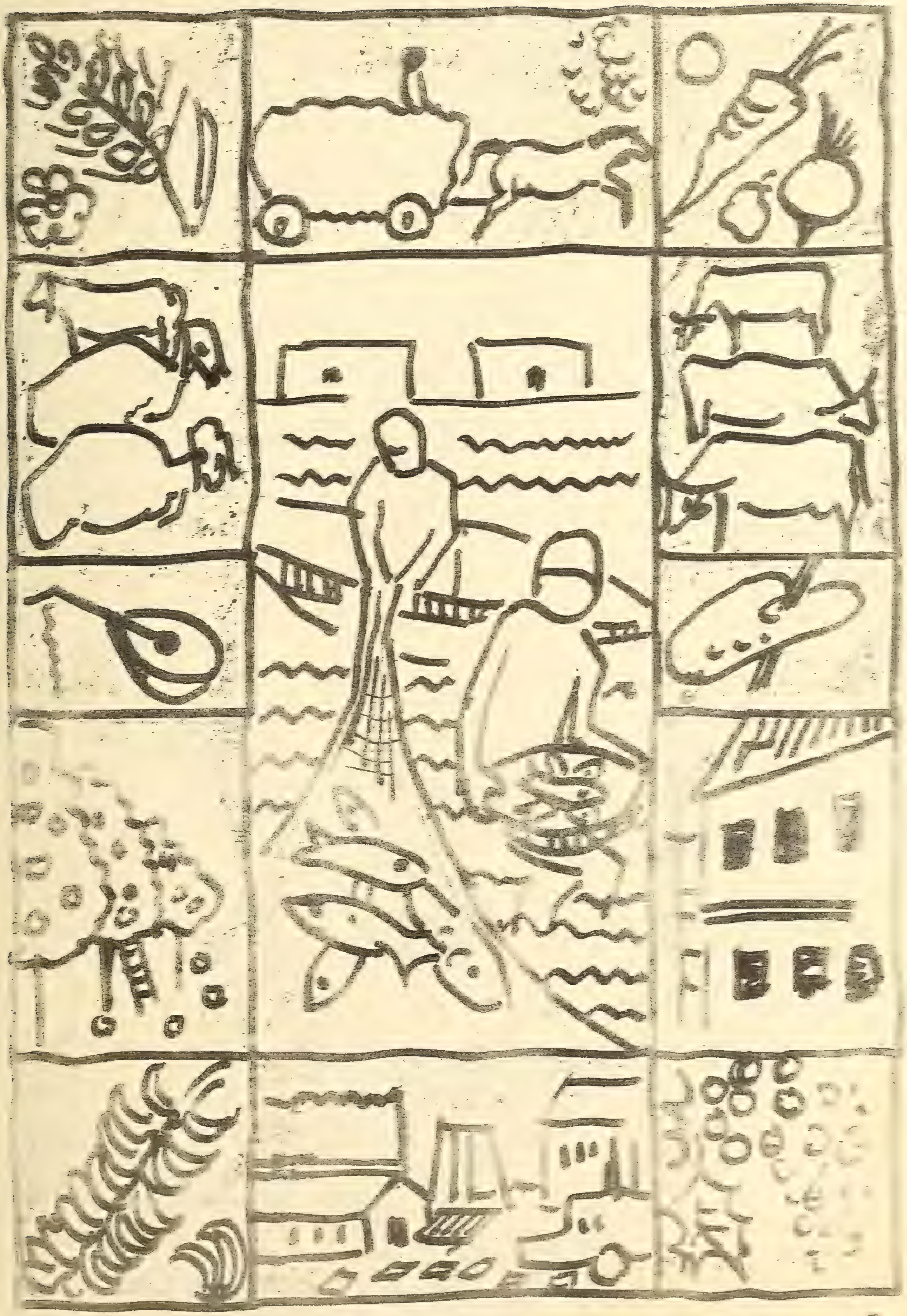
העובדה, כי אותנו, הנצבים כאן, העלה הגורל, גורל ישראל, אל החוף - מחיבת. אי אפשר שלא תחייב.

בגולה היה אדם מישראל מכוון פניו לקראת ציון. בציון חייב אדם מישראל לכוון פניו לסוכת ישראל הנפלת, הנופלת בכל מקום ובכל הדרכים.

בְּכָל יוֹם וָיוֹם חַיָּב אָדָם
לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּמִי
שֶׁמַּכְרִיעַ אֶת הַכַּף: לִיצִיאַת
מִצְרַיִם אוֹ לְהַאֲרָכַת הַגָּלוּת

(מדברי ברל כצנלסון)

ליל

סדר פסח זה, שנת תש״ו,
הוא האחד-עשר על אדמתנו
בקבוץ אפיקים, שנה הארבע-עשרה לפרוזמימי
הירדן על אדמת כנרות ואפיקיה וישקו כל רגב
צחיח, אשר חכה לגאולה. ואמרתם אחים:
תאור לנו הדרך בחג חרות זה, בליל סדר פסח,
הוא העשרים ואחד בקבוצנו-מיום היותו קבוץ
„השומר-הצעיר" מס.ס.ס.ר. מפוזר לפלוגותיו עדי
התרכזו באפיקים.

וְהוֹצֵאתִים מִן הָעַמִּים
וְקִבַּצְתִּים מִן הָאֲרָצוֹת
וַהֲבִיאוֹתִים אֶל אַדְמָתָם
וּרְעִיתִים אֶל הָרֵי יִשְׂרָאֵל
בַּאֲפִיקִים
וּבְכָל מוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

וַיְדַבֵּר דָּוִד אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת: כִּי אֲפָפֻנִי
מִשְׁבְּרֵי-מָוֶת, נַחֲלֵי-בְלִיַּעַל יְבַעֲתוּנִי, חֶבְלֵי
שְׁאוֹל סַבּוּנִי, קִדְּמוּנִי מוֹקְשֵׁי-מָוֶת.
וַיֵּרָאוּ אֲפִיקֵי-יָם, יִגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל.

וישב יהודה וישראל לבטח, איש תחת
גפנו ואיש תחת תאנתו
מדן ועד באר-שבע כל ימי שלמה

קרב יום, אשר הוא לא יום ולא לילה;
הוי, תאיר כאור יום חשכת הלילה;
שומרים הפקד לעירך
גם ביום וגם בלילה.

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה:

יום ליבשה נהפכו מצולים
שירה חדשה שבחו גאולים
הטבעת בתרמית רגלי בת-ענמית
ופעמי שולמית יפו בנעלים
דגלי כן תרים על הנשארים
ותלקט נפזרים כמלקט שבלים

פסח, בת-קול ישמע ממרומים
ישראל נושע תשועת עולמים
פסח לעתיד!

פסח נכס בצריו להחרימה
ובני ישראל יוצאים ביד רמה
פסח מצרים!

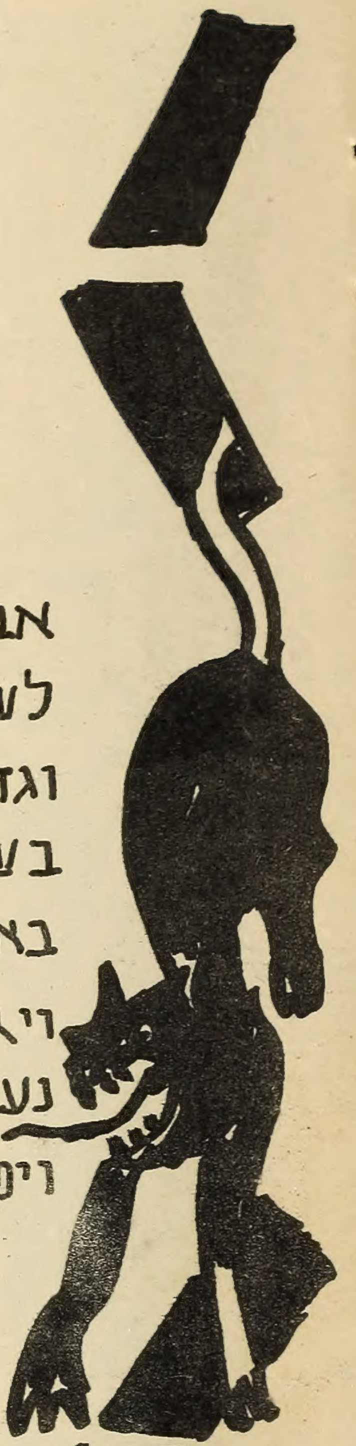
פסח ישע ותעצום שלום
בשמחה תצאו ובשלום.
פסח לעתיד!

חד-גדיא.

מעשהבגדי, מעשה בגדי
שמעו, אבות, בנים,
יהיה, גדולים, מוסר לכם,
תענוג לכם, קטנים, חד-גדיא!

אבינו הזקן הלך
לשוק לפני שנה
וגדי לבן, יפה וצח
בשני זוזים קנה;
בא החתול הגוגן
ויארב בגיא,
נעץ בגדי את צפורניו
ויטרפנו רזי.

כעס הכלב על החתול
אשר שפך הדם
בקצף התנפל עליו
ויחנקהו שם,
אך המקל ששם עמד
רגז מאד על זה,
על כלב זה קפץ פתאם
ויחבטו יפה.

מעשה בגדי...

חַד · גַדְיָא
חַד גַּדְיָא דִּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי
וְאָתָא שׁוּנְרָא וְאָכְלָה לְגַדְיָא
וְאָתָא כַּלְבָּא וְנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא
וְאָתָא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכַלְבָּא
וְאָתָא נוּרָא וְשָׂרַף לְחוּטְרָא
וְאָתָא מַיָּא וְכָבָא לְנוּרָא
וְאָתָא תוֹרָא וְשָׁתָה לְמַיָּא
וְאָתָא הַשּׁוֹחֵט וְשָׁחַט לְתוֹרָא
וְאָתָא מַלְאַךְ-הַמָּוֶת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט
ואתא הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ הוּא וְשָׁחַט
לְמַלְאַךְ- הַמָּוֶת דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט
דְּשָׁחַט לְתוֹרָא דְּשָׁתָא לְמַיָּא
דְּכָבָה לְנוּרָא דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא
דְּהִכָּה לְכַלְבָּא דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא
דְּאָכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא
בִּתְרֵי זוּזֵי — חַד- גַּדְיָא.

אפיקים
תש"ו

דפוס ה. לנגר ת.א.